

DOMOVINA

Oglasi:

Na 1 mm x 60 inzeratnega stolpca mali 80 vinarjev, vradni 1-20 K, poslano, posmrtnice in reklame 2 K. Večkratne objave popust.

Izhaja vsak petek.

Upravištvo „Domovine“ v Ljubljani, Sodna ulica 8.
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva c. 16, Tel. 72.

Naročnina:

Mesečno 3 K, četrletno 9 K, polletno 18 K, ooleletno 36 K.

Sijajno zborovanje zaupnikov jugoslovanske demokratske stranke v Ljubljani

V nedeljo se je vršil v Ljubljani zbor zaupnikov jugoslovanske demokratske stranke. Med zaupniki, ki jih je bilo lepo število okrog 500, so bili zastopani vsi sloji našega naroda, tudi mnogo kmetov. Potek zborovanja je pokazal, kako močna je naša stranka in kako lažnive so vse vesti, ki so govorile o razsulu JDS. Zborovanje je nadalje pokazalo, kako potrebna je naša stranka, da vrši boj proti notranjim sovražnikom naše domovine.

JDS je najmočnejša stranka v državi. Njena posebna naloga v Sloveniji je boj proti klerikalizmu, ki našemu zdravemu razvoju toliko škoduje in pa obramba države proti hujskanju protinarodnih elementov. Vsled tega se je zbor zaupnikov izrekel tudi za to, da se zopet oživi delo stranke na deželi. JDS noče boja s SKS, ki ima brezdvomno tudi mnogo zaslug, da je klerikalna stranka izgubila pri nas precej tal, vendar SKS, vsled pomanjkanja inteligentnih voditeljev tega protiklerikalnega boja in boja proti demagogiji ne vrši v toliki meri kot bi bilo potrebno. Pristaši obeh strank bodo našli mnogo polja za skupno kulturno in gospodarsko delo.

Sijajni zbor zaupnikov JDS nam je pokazal, da je naša stranka na pravi poti in nas je navdal z novo samozavestjo in zaupanjem v moč velike ideje, ki jo zastopamo.

Dne 30. oktobra se vrši v Beogradu glavni zbor stranke, na katerega pridejo delegati iz vse države. Tam se bo videlo, kako mogočna je naša stranka, ki je dobila med vsemi pri volitvah največ glasov in ki kakor nobena druga združuje v sebi Slovence, Hrvate in Srbe. Na beograjski zbor odide mnogo delegatov tudi iz Slovenije.

SEJA IZVRŠEVALNEGA ODBORA.

V soboto 15. t. m. ob 6. uri zvečer se je vršil sestanek izvrševalnega odbora JDS, h kateremu se je zbralo članstvo tega odbora v obilnem številu. Predsedoval je predsednik JDS minister dr. Kukovec. Po daljšem poročilu poslancu dr. Žerjavu se je vnela debata o taktiki stranke in o potrebi njene reorganizacije. V to debato so posegli gg.: Fincinger iz Smartna, dr. Rihard Karba iz Kamnika, Obarstar iz Sodražice, dr. Gosak iz Ptuja, dr. Pestotnik, dr. Vl. Ravnihar, Josip Turk, dr. Žerjav, Josip Jelačin, dr. K. Triller, doktor Koderman, Rasto Pustoslemšek, Ivan Prekoršek iz Celja, Anton Likozar in dr. Albert Kramer. Nato je bil izvoljen odsek za sestavo kandidatske liste v novi izvrševalni odbor in načelstvo stranke.

Veliki zbor zaupnikov

V nedeljo 16. t. m. je v dvorani Kazine ob 11. dopoldne začelo zborovanje zaupnikov JDS. Iz vseh krajev Slovenije je došlo nani nad petsto

strankinih zaupnikov, ki so dvorano docela napolnili.

Zbor je otvoril, živahno pozdravljen, predsednik JDS, minister za social. politiko dr. Kukovec. Njegov govor je bil večkrat prekinjen z dolgotrajnim ploskanjem. Koncem govora so mu zborovalci pritrjevali z viharnim ploskanjem in klicanjem, ki se je ponavljalo vedno iznova. Ovacija je trajala več ko pet minut.

GOVOR PREDSEDNIKA JDS. MINISTRA KUKOVCA.

Uvodoma je predsednik Kukovec izrazil svoje iskreno veselje, da vidi na zboru zbrano tako častno število zaupnikov iz vseh delov naše ožje domovine. To je dokaz naše življenjske sile, najboljši dokumenti vseh nasprotniških trditvev, da demokratska ideja pri slovenskem delu našega naroda pada. (Burno pritrjevanje).

Minister Kukovec je na to podal *sliko našega zunanje-političnega položaja* ter v živih besedah naslikal težkoče, s katerimi se mora naša država boriti na svojih granicah, odnosno napram svojim sosedom. Tudi v notranjosti države se bide zunanje-političen boj. Zlasti na Hrvatskem skušajo naši sovražniki izkoristiti plemenska nerazpoloženja, da zane-tijo

notranje boje.

ki bi naj Jugoslavijo popolnoma oslabilo ter ji vzeli vso odporno silo na zunaj. Dobra uprava bo najboljši protilek proti strupu medsebojne mržnje.

Vodstvo Jugoslavije

je v rokah naroda, ki izvršuje to svojo pravico po zastopnikih večine svojih mandatorjev. Po naši demokratski stranki sodelujemo pri tem vodstvu tudi Slovenci. Ni prezreti ogromnega pomena tega dejstva. Daje nam vse pravice državnega naroda, pa nalaga tudi dolžnosti, da širimo politično izobrazbo, da povedemo ljudstvo iz goščave demagogije in fraze, ga ozdravimo od strupa hujskajočih besed ter ga usposobimo, da bo zdravo in trezno gledal na sebe in svojo državo in zanjo in za sebe delal. (Živahno pritrjevanje.) To je naloga naše stranke, težka in ne popularna.

Naša država je dobila

moderno parlamentarno ustavo.

Velikanski pomen tega dejstva more pre-ceniti le, kdor pomisli, koliko negotovosti je ž njo odpravljenih. Na tem velikem historičnem delu so sodelovali zastopniki naše stranke v največji meri. Znali so se udeleževati v mnogih ozirih tako, da lahko smatramo ustavo za velik uspeh naše stranke. (Živahno pritrjevanje.)

Če se dotaknem mojega dela v vladi, moram reči, da je bilo bogato po vsebini in obsegu. Eden najvažnejših državnih poslov je

delo na socialnem polju.

Razvoj našega gospodarstva je v veliki meri odvisen od blagostanja naše velike delavske množice. Na temeljnih določbah delavskega vprašanja sem imel v državni upravi priliko in dolžnost, spravljati v sklad splošno blagostanje z blagostanjem delavskega stanu. Določbe o socialnem zavarovanju in vse druge prevažne določbe za delavstvo so se sprejele principl-

neljno v zakonodajo ravno po zaslugi demokratske stranke. Ne samo oni, ki podjetje vodi, ampak tudi oni, ki vrši delo, mora biti deležen pomoči države, skrbeti se mora za zaslužek obema. Sma-tram, da sem tu vršil eno najvažnejših nalog našega programa. Vsled našega vztrajnega truda so se razmere med industrijo in delavstvom znatno ublažile. Pokazala se je uvidevnost meščanskih krogov pri delavskem vprašanju. Meščanska družba je pokazala, da je sposobna priti delavstvu nasproti. Ako doka-žemo, da lahko izhajamo brez brez-obzirnega razrednega boja, bo rešen eden največjih problemov današnjega časa. Rešeno bi bilo s tem tudi popolnoma komunistično vprašanje, katerega ni mogoče spraviti s sveta s policijsko sabljo. Naš narod potrebuje drugačne rešitve tega vprašanja kakor n. pr. nemški. Glavna naloga naše stranke je, da gremo na tej poti dalje: kot nositeljica tega, kar narod čuti in misli, lahko dirigira državo brez velike potrate časa na pota, ki bodo organizirala našo družbo uspešno, da se bomo vladali, kakor se vladajo kulturni narodi. (Odobranje.)

Povdarjam, da sem imel med našimi poslanci najbolj dobrodošlo in izvrstno pomoč, katere ne morem preceniti, v poslancu dr. Žerjavu. Dr. Žerjav je mož, ki mu moramo priznati mesto med prvimi v državi. (Živahne ovacije poslancu Žerjavu.)

Slovenski demokrati

smo si priborili med svojimi ožjimi prijatelji in v celem parlamentu ugled in izredno močno pozicijo. Cenijo nas, da smo trezni in delavni. To povdarjam zaradi Vas, somišljeniki, ne zaradi nas. Oni poslanci iz nam nasprotnih taborov, ki kričijo o zatiranju Slovencev, niso prav nič storili za Vas in — povdarjam — tudi za svoje volilce ne. Ni res, kakor govore listi opozicijskih strank, da smo morda

Slovenci prikrajšani nasproti drugim v državi.

Tako govorjenje in pisanje samo kompromitira Slovence. Če primerjate revščino v marsikaterih delih naše države z razmerami pri nas v Sloveniji, boste našli, da faktično po naključju živi slovenski človek če ne boljše, pa čisto gotovo ne slabše kot žive ljudje kjerkoli v državi. Tega smo se člani demokratskega kluba v polni meri zavedali, ker vemo, da bi ne bilo ne prav in ne koristno, če bi vpili demagoško, kakor to delajo naši nasprotniki, da nas Srbi izkoriščajo in podobno.

Z dobroto moremo vse doseči, s hudobno kritiko pa le podiramo. Pred vsem nam

škoduje klerikalizem,

ki hoče zavreči konsolidacijo v državi iz razlogov, ki jih z njegovega stališča razumemo. Zato pa mora na drugi strani prispevati vsak naš človek po vseh svojih močeh h konsolidaciji države. (Odobranje.) Naše trezno slovensko ljudstvo, ki je v marsikaterem oziru poklicano v državi za voditelja, mora priti do ravnotežja, katerega sedaj pogreša.

S stvarno kritiko

našega dela smo demokratski poslanci vedno zadovoljni. Pomisliti pa je treba, da nismo demokratije sami na vladi. Treba nam je včasih mnogo samozatajevanja, da se dosežejo kompromisi, ki so vedno potrebni. In kompromisi tudi ne morejo vedno izpasti v našo korist. Če bi hoteli iz vsakega vprašanja napraviti spor, bi vedno imeli prilike, da se vlada

razbije. Zato rajše trpimo neupravičene napade nasprotnikov po shodih in njih novinah, kakor da bi nepremišljeno razbili sedanjo kombinacijo v vladi. Seveda to nasprotnikom ni všeč in vedno iščejo, s čim bi dvignili proti nam krik. Vsega, kar konu ni po volji, smo potem krivi mi. (Klic «Se suše!» Živahna veselost.)

V novejšem času se pojavljajo pri nas ljudje, ki mislijo, da je

treba novih strank.

Res so skušali ustanoviti nekako podružnico srbske radikalne stranke. Afera ni resna, vendar nam nudi priliko za vprašanje, ali je pri nas mogoče, da se obrne naše politično življenje

nazaj v reakcionarno smer?

Imeli smo dobo prvakov. Toda ta faza je v našem razvoju za nami, mi živimo v dobi demokracije in kritičizma in prevladuje prepričanje, da je boljši slab uspeh pri skupnem delu kakor občudovanje posameznika. Zaradi tega je radikalna stranka pri nas nemogoča. Radikali imajo svojega Pašiča, ki ga jaz visoko cenim. Sreča je to za radikalno stranko, toda ako ga izgube, — nimajo na njegovo mesto nikogar postaviti. V Srbiji smo demokrati med narodom bolj trdnjše usidrani nego radikali. Tudi tam je že prodrlo spoznanje, da demokracija obstoja kot ideja, ki ni vezana na posamezno osebo. Bila bi velika politična nerazumnost, če bi med nami hoteli kakih ljudi ustanavljati radikalno stranko potem, ko so se združile v vsi državi različne napredne stranke v močno demokratsko stranko. (Tako je!) Isto napako bi napravili s širjenjem takozvane narodne socialne stranke. (Klici: Stranka fraz in demagogov!) Kmetijska stranka po mojem mnenju preživlja kritično fazo. Ostati ni mogla razredna stranka, kakor se nam je predstavila, postati je morala narodna stranka kot je bila demokratska že poprej. Voditelji te stranke sedaj z različnimi eksperimenti spravljajo sebe in svoje pristaše na stranpota. Naša velika kulturna naloga v državi nam ne dopušča, da še nadalje pustimo, da se voz, ki gre vzporedno z nami, zapelje na drugo stran. Preprečiti moramo, da bi doživeli še na kakih drugi strani to, kar smo doživeli s klerikalizmom. Mi po svojem programu nismo stranka, ki je navezana na mesta. Ogromne množice jugoslovanskega kmetijskega ljudstva so glasovale za našo stranko, ki ima mnogokrat več kmetijskih glasov nego vse takozv. kmetijske stranke. Tudi mi se vrtno zopet med naše ljudi na deželo. Organizirajmo zopet našega naprednega kmeta in obrtnika, držeč se povsod principa, da podpirajmo slabjšega nasproti močnejšemu. Ne smemo drugim strankam boljšega želeli kakor svoji lastni. (Pritrjevanje.) Ne želimo pa boja s SKS, ki si je stekla veliko zaslug, ko nas je podpirala pri izgradnji ustave.

Med tem ko «socialistične» stranke nikakor niso bile

na višku časa,

smo mi mnogo storili za delavstvo. Slovenskega narodnega socialista nisem videl pri delu na rešitvi vprašanj, ki so za delavstvo največjega pomena. (Klici: Nimajo časa!) Slovenskih narodnih socialistov ni bilo nikdar k meni, da bi kaj zahtevali za delavno ljudstvo! (Klici: Morajo hujskati, nimajo časa delati! Burno pritrjevanje.) Med tem pa je naša stranka storila na socialnem polju mnogo, dočim so uganjali — demagogijo. Zato moramo proti ljudem, ki vodijo samo negativno politiko, se boriti in jim ne pokazati niti najmanjše popustljivosti.

Za formalno moč stranke je naša dolžnost, da storimo še mnogo več nego smo storili.

Naj se dotaknem še kritike,

ki se zaganja v našega notranjega ministra in ministra prosvete, Svetozarja Pribičevića. Če je kdo pri svojih nasprotnih nepriljubljen in kriče proti njemu na vsi moč, je to gotovo naš Svetozar Pribičević. Naravno je, da vpilje nasprotniki proti nemu najjačjih naših mož. Mi pa moramo reči, da ga ni kmalu človeka, ki bi bil toliko storil za Slovence, kakor je storil Pribičević. (Živahno ploskanje in klici: Živel Pribičević!) Graje vredno je tudi vpitje proti finančnemu ministru Kumanudiju. Če je pri proračunu prišel do tega, da je moral črtati nekatere izdatke, da izravna primanjkljaj, in je izrazil svoje pomisleke proti novim izdatkom, je storil le svojo dolžnost kot finančni minister. (Pritrjevanje.) Zavedajmo se sploh dejstva, da je v naši demokratični stranki razumevanje za vsako veliko in moderno vprašanje. Za izenačenje uradniških plač in uvedbo službene pragmatike sta se predsednik demokratične stranke, Ljuba Davidović in minister prosvete Pribičević zavzela s tako gorečnostjo, da bi želel, da so to videli naši uradniki. (Bravo!)

Naša stranka je disciplinirana in dobro urejena. Poslanci demokratične stranke so nudili pri glasovanju za ustavo in pri vseh važnih prilikah prizor take solidarnosti in discipline, kot nobena druga stranka. Demokratizem je dokazal, da je sposoben voditi državo. Postati mora v državi večina; merodajna večina zlasti naj postane tudi v Sloveniji. Naj postane kongres v Beogradu temeljni kamen za bodoče širjenje demokratične stranke tudi v Sloveniji. (Veliko odobravanje in burne ovacije ministru Kukovcu, ki trajajo več minut.)

Živahno pozdravljen z dolgotrajnim ploskanjem, je nato podal svoje poročilo poslanec dr. Gregor Žerjav. Tudi njegova izvajanja so bila sprejeta z velikim odobravanjem.

POROČILO POSLANCA ŽERJAVA.

Ustavo smo spravili pod streho bolj naglo kot so si mislili vsi optimisti. Med prvimi zakoni, ki leže na mizi zakonodajnega odbora, je bil

zakon o upravnih sodiščih.

Zakon o upravnem sodstvu je dober in garantira, da bo stala vsa uprava pod kontrolo neodvisnih sodnikov. (Odobravanje.) Tudi pri tem velevažnem zakonu smo prodrli v tem, kar pravijo naši sovražniki, da ni v našem programu

z načelom decentralizacije.

Upravne sodnije bodo sodile v zadnji instanci v oblastnih zavedah. Upravna sodišča bodo imela svoje sedež pri vsakem apelnem sodišču.

Zakon o centralni upravi je tudi med prvimi na vrsti. Z njim se urejujejo ministrstva, avtonomija oblasti, okrogov, srezov itd. Naša stranka je zopet tista, ki je tukaj dosegla, da se bo skoraj vse reševalo v oblasteh.

Oblastni sabori skoro ne bodo potrebovali niti sankcije za svoje sklepe. Prihodnje leto že pričakujemo volitev v sreske (okrajne) odbore in oblastne sabore.

Kar se tiče samouprave,

je torej naša stranka storila glavne korake za njeno realizacijo med tem, ko kriče opozicionaleci povsod, da bočemo samoupravo uničiti, sami pa nič pozitivnega ne storijo. (Živahno pritrdjevanje.)

V delu je

službena pragmatika,

katero je stranka obljubila uradništvu. Ta zakon naj izenači in zboljša materialni položaj našega uradništva, mu da moralno jakost, ki bo sanirala tudi žalostne razmere, ki vladajo med činovništvom v nekaterih delih domovine. Projekt je izdelan; naš prijatelj poslanec Reisner je prvi strokovnjak v tem vprašanju ter je tudi pri tem velikem delu vodilna in merodajna oseba. On ni sam, temveč je reprezentant močnega Demokratičnega kluba. Upamo, da bo čimprej pod streho činovniški zakon za celo državo. (Živahno odobravanje.)

V celi Evropi opazujete, da parlamentarizem ne funkcijonira dobro:

razprave se povsod zavlačujejo, sklepi le polagoma dozorevajo, ljudstvo pa godrnja. Temu smo skušali priti v okom z zakonodajnim odborom za dobo 5 let, ki predstavlja nekaj

mali parlament,

ter je izvršil že mnogo koristnega dela. Naš parlament tone v malenkostnih debatah. Vzrok je njega razcepčnost. Polno je malih strank, ki le govorijo pa nič ne delajo. Lek proti temu zlu je v razdelitvi moči na velike stranke. To je važno tudi za upravo. Največja nesreča je bila v zadnjih letih za Jugoslavijo, da so se ministri menjavali od meseca do meseca. Samo železniško ministrstvo je dosedaj že enajstkrat menjalo svojega ministra. Tako noben minister ni imel prilike se uživiti v svoj posel. Temu se izognemo samo, če pridejo

na vlado močne stranke,

ki morajo več let neprestano voditi državo. Težko je zahtevati danes od velikih strank, ki se morajo na vse strani boriti proti demagogiji, da napravijo kak nesimpatičen korak n. pr. na finančnem polju. Naš finančni minister Kumanudi je izvršil junaški čin, da je potrojil zemljiški davek v Srbiji. Taki primeri so redki. Po mojem prepričanju je patrijotična dolžnost delati v državi na to, da se krepijo velike stranke. Zato smo že pred volitvijo obžalovali, da se je ustanovila Narodno socijalna stranka. Njuna poslanca sta popolnoma pasivna postavka v narodnem političnem življenju. (Živahno pritrdjevanje.) Za agitacijo doma mandat ni potreben. (Tako je!)

Koalicija med demokrati in radikalc

trdno stoji. Ne bo se zrušila, kakor si delajo vedno upanje naši nasprotniki, iz katerih govori samo pobožna želja. Državni interes ne pripušča razkola. (Živo odobravanje.) Res so sicer sem in tja spori, mi trpimo mnogokrat, ker gredo pogreški radikalcev na naš rovaš. Toda vsaka nada na Protičevu akcijo je prazna.

Protič je odigral,

ker so vsi njegovi poizkusi, pripeljati opozicijo v parlament, ostali brezuspešni. Na površje tudi ne bo prišel noben predlog za revizijo ustave. (Veliko odobravanje.) Pri koalicijah vedno vsaka stran nekaj plača. Zato mora vsaka velika stranka gledati in stremeti za tem, da postane v državi sploh večina. In ravno radi tega se je pričelo delo

velike reorganizacije naše stranke

v celi državi. Organizacija stranke se mora izvršiti v globino. Stranka trdno stoji. V Črni gori je kmečko prebivalstvo prešlo v našo stranko, ki je dobila pri zadnjih občinskih volitvah dve tretjini mandatov. V Banovini je dobro izpeljal strankino organizacijo poslanec Milan Pribičević. V hrvatskih mestih imamo mladino, starejša generacija se lovi še za starimi plemenski frazami. Videti pa je, da se bliža konec Radičeve «republike». Kmalje in meščani si že mencajo oči in spreledujejo. V Srbiji stojimo sijajno in naše pozicije so se znatno ojačale.

V Sloveniji smo izvršili mnogo,

kar smo na zadnjem zboru zaupnikov obljubili. Obljubili smo občinske volitve in izvršene so. Volitve so prenovile občinske odbore. Zanimivo je, da se v kmečkih občinah skoraj povsod sporazumevajo dobro, četudi skoraj nikjer nima ena stranka zadostne večine. Drugače pa je v mestih. Zaradi tega je naša stranka dosegla, da se uvede v večjih mestih drugačen način razdelitve mandatov. Izvedli smo tudi

preosnovno višjega šolskega sveta

in prepričali v njem klerikalno strahovladno. Za vzpostavitev reda in spoštovanje države smo veliko storili. Zato so naša nasprotniki krstili za policajdemokrate. Iz tega kričanja nasprotnikov si ne storimo nič in jaz rečem samo, da je v Sloveniji proti hujskačem še premalo trda roka. (Tako je!) Zakoni dajejo mnogo svobode in možnosti za njeno zlorabo. Dobro bi bilo, da se prime bolj trdo ono časopisje, ki vsak dan ruje proti državi. (Burno pritrdjevanje. Klici: Sramota, da smajo biti Domoljubi, Straže, Avtonomisti!) Jaz sem že itak razupit za re-

akeijonarca in se ne bojim povedati odkrito, da je treba posvečati več pozornosti pisanju opozicijonalnih listov. (Tako je!)

Vsak dan nam prorokujejo naši opozicionalci propad, da nas kmalu sploh več ne bo. (Smeh.) Iz klerikalnih listov lahko vidite, da ravno

nas smatra klerikalizem za edino resnega in opasnega sovražnika.

(Tako je!) Mi stojimo trdno in kljub vsem težavam napredujemo, globoko prepričani, da bo tudi med slovenskim delom našega naroda demokratiška ideja zmagovita. (Burno odobravanje.) Naša stranka je

tudi na nepolitičnem polju

storila mnogo. Potrebne so marsikje še reforme in več razvoja pri našem prosvetnem delu; potrebujemo veliko pomoči iz razumniških krogov. Borimo se za duše naših otrok, za dijaštvo in ženski naraščaj. Klerikalizem je izgubil v politiki svojo odločilno moč, zato gre na dno, pridobiti si hočemo mladino. Naša stranka vodi protiakcijo proti temu napadu klerikalizma.

Združiti se moramo še trdnješe

v koncentričnem ognju,

ki so ga na nas naperili vsi naši nasprotniki. Končno bo stal proti nam samo en nasprotnik: klerikalizem. Tu je velika zgodovinska naloga slovenske inteligence in naše demokratične stranke, da varuje, da bi se klerikalizem razširil na Hrvatsko in na Slovence in Hrvate zapletel v boj s Srbstvom. Zato polaga demokratiška stranka na nas toliko važnost, ker vidi, da je naša naloga prepričati to nevarnost. (Živahno odobravanje.)

Pri nas je doma kritika delavcev v lastni stranki. Kritika ni škodljiva, samo osebe ne sme boleti. Toda včasih moramo reči, da vidimo pri nas

pezdír v lastnem očesu,

bruna v očesu nasprotnika pa ne vidimo. (Taka je!) Klerikalci imajo v svoji stranki velike težave, razlike v mišljenju so pri njih velike večje, a vendar držijo strogo disciplino. V tem oziru se od njih lahko kaj naučimo.

Obilo kritike se je slišalo v zadnjem času

radi naraščajoče draginje.

Ne bom razpravljal o vzrokih draginje. Boj proti naši valutni, ki stoji tako tesno v zvezi z draginjo, je sistematični boj naših sovražnikov z vseh strani. Za vsem pa, kar ej v naši državi slabega, vedno stoji Italija, ki se poslužuje v to svrhu tujega kapitala. Le s skrajnim varčevanjem se nam more posrečiti kriti deficit proračuna brez posojila. In v tem vidim najvažnejši korak tudi v tem vprašanju. Poslovati je pričela devizna centrala. Svoboda prometa z devizami in valutami je bila prišla prenapro. Pričakujemo, da bo devizna centrala, kadar prične delati, znatno omilila valutno krizo. Draginje se s drakonimi nastopi proti nemu ali drugemu stanu ne pobije. Poskušali smo nekaj takega svoj čas, pa uspeha ni bilo. Razmere se bodo ozdravile, če se posreči napraviti v devizni kupčiji red in dobiti zunanje posojilo. Zdržati moramo nekaj časa, da sovraštvo takorekoč cele Evrope proti nam preide.

Laž je, da bi hotela naša stranka žrtvovati kaj

na kulturnih napravah

Slovenije. Če bo treba kaj črtati v proračunu, skušali bomo črtati drugod, da ohranimo postavke za naše kulturne zavode. (Dobro!)

Radi osemurnega delavnika

smo prišli v spor s socialnimi demokrati. Toda prenapeti osemurni delavnik se mora odpraviti. Nikjer se ne sme braniti delati onemu, ki hoče delati. (Odobravanje.) Bolniške blagajne so se zlorabile od strani socialnih demokratov. (Tako je!) To bo nehalo. Stranka naj vzdržuje svoje organizacije in se širi z lastnimi sredstvi. Dosegli smo, da bo obrtniški stan enako zastopan v zavarovalnici in bolniški blagajni kakor delavec. S tem bo uprava postavljena na zdravo podlago. (Odobravanje.) Delavstvu je treba posvetiti več pozornosti in ga navajati k temu, da ne verjamo slepo frazami politične agitacije. Naj dela več strokovno in se ne pusti politično toliko zlo-

rabljati, pa bo doseglo več uspehov.

Predsednik demokratične stranke g. Ljuba Davidović, ki bi bil rad prišel danes med nas, pa je zadržan v Splitu, Vas, cenjeni prijatelji, pozdravlja in Vas vabi, da se v čim večjem številu udeležite

strankinega kongresa v Beogradu

dne 30. oktobra. Naši bratje nas žele videti. Videti morate tudi Vi naš Beograd, videti se morate z našimi srbskimi in Hrvat. prijatelji, se z njimi razgovarjati in spoznati razmere. (Odobravanje.) V Beogradu bomo spoznali tudi veliko moč demokratiške ideje in njene nositeljice, naše stranke. Črpali bomo novih sil za novo delo!

Delo za stranko

nam ne sme biti težko ali celo nesimpatično, politično delo v parlamentarni državi ne sme biti nikomur zoperno. Udeležujte se torej dela za stranko v največji meri, zavedajoč se, da s tem vršite patrijotično dolžnost zavednih jugoslovanskih državljanov. (Živahno, dolgotrajno odobravanje in ploskanje.)

POZDRAV STRANKINIM VODITELJEM.

Predno je predsednik Kukovec odredil opoldanski odmor, se je oglašil k besedi dr. P. u. c. Slavlj je zasluge predsednika demokratične stranke Ljube Davidovića in ministra Svetozara Pribičevića, dveh državnikov, ki imata največje zasluge za naš narod. Z burnim pritrdjevanjem je bil sprejet njegov predlog, da se obema voditeljema pošljejo z zbora pozdravne brzjavke. Poslanec dr. Žerjav se je v prisrčnih besedah spominjal starine drja. Tavčarja in njegovih zaslug za demokratiško stranko in njene ideje. njegov predlog, da se tudi drju. Tavčarju, ki vsled bolehnosti ni mogel osebno priti na zbor, pošlje pozdrav zaupnikov, je bil istotako sprejet s prisrčnim pritrdjevanjem.

Popoldne ob 3. se je zborovanje nadaljevalo. Živahno pozdravljen je najprvo poročal poslanec Josip Reisner o uradniškem vprašanju.

POROČILO POSL. REISNERJA O URADNIŠKEM VPRAŠANJU.

Poslanec Josip Reisner je poročal o uradniškem vprašanju. V odboru za izdelavo uradniške pragmatike je on prvi podpredsednik in mu je poverjen velik vpliv pri tem delu. Uradniška pragmatika je v največji meri in v prvi vrsti zasluga demokratične stranke. Pri tem se pa mora naglašati, da pri ureditvi uradniškega vprašanja ne gre morda za korist kake kaste na škodo drugih stanov. Dobra uprava v državi sloni na dobrem uradništvu. In tudi vsi drugi stanovi so interesirani na dobri rešitvi uradniške pragmatike. Poštenemu in dobremu uradniku se mora zagurati njegov obstanek v času njegovega službovanja in umirovljenja. Govornik ni nikdar opustil na primernem mestu povedati uradništvu tudi kaj bridkega, če je bilo treba. Izdatki za uradništvo zahtevajo velike vsote iz državne blagajne. Zamolčati ni mogoče dejstva, da se ti izdatki ne dajo več zvišati. Ako hočemo torej zboljšati gnotni položaj činovništva, je treba izvršiti revizijo glede števila. Nesporno imamo v nekaterih delih države preveč državnih nameščencev. Uradništvo se zaveda, koliko pozornost posveča demokratiška stranka njegovemu vprašanju, v pravilni zavesti, da je činovniško vprašanje velika državna zadeva, da je od njega dobre rešitve odvisna dobra uprava Jugoslavije in s tem v mnogem oziru konsolidacija našega naroda. Demokratiška stranka bo vse storila, da se to vprašanje reši čim preje. (Živahno odobravanje.)

ZAUPNICA POSLANCEM.

Po poročilu poslanca Josipa Reisnerja je gosp. Lovro Petovar predlagal zaupnico gg. poslancem demokratične stranke, zlasti ministru dr. Kukovcu, g. Reisnerju in g. dr. Žerjavu. Zaupnica je bila sprejeta soglasno in z velikim odobravanjem.

IZ DEBATE.

G. Josip Lenarčič je na to predlagal resolucijo, s katero se daje inicijativa, da se nemudoma pokrene valutno vprašanje i. s. v tem smislu, da naj bi se vpeljala zlata valuta z novčanicami

polnega kritja. Za proučevanje tega vprašanja in za sestavo predlogov centralni stranki se je izbral odsek, ki ga tvorijo gg. Josip Lenarčič, Ivan Jelačin, dr. Steska, J. Tykač in Ivan Mohorič.

Predlog je bil sprejet.

Po predlogu g. urednika Spindlerja so bile soglasno sprejete sledeče

resolucije:

I.

Zbor zaupnikov z ozirom na finančni položaj države, na veliko draginjo in stanje naše valute zahteva:

a) novi direktni davki naj se ne uvajajo, dokler se ne izvrši izenačenje starih. V kolikor se vsled različnosti davčnih sistemov izenačenje ne da naglo povesti, naj se postavke sorodnih davkov izravnavajo tako, da bodo bremenjena povsod enaka.

b) odpravi naj se plačarina;

c) v svrhu štednje naj se po strokovnih neinteresiranih organih izvrši revizija uradov vseh pokrajin, da se ugotovi, kolika je v vseh panogah državne uprave potreba uradnikov za redno reševanje poslov.

č) zlasti velika pozornost naj se posveti štedenju in kontroli pri državnih, posebno vojaških dobavah.

d) na vso moč naj se pospešuje domača industrija, prepove naj se uvoz luksusa in obdači še posebej. Uvozne carine naj se v zaščito domače industrije dvignejo zlasti napram deželam s slabo valuto, v kolikor to ne zadene konsumenta preobčutno.

e) na odločujoča mesta prometnega ministrstva naj se pozovejo izključno strokovnjaki, ki naj provedejo reorganizacijo železnice. Investicijski program naj se proširi.

II.

Zbor zaupnikov zahteva, da se srednjemu stanu posveča večja pozornost. Obrtnik in trgovec sta glavni davkoplačevalci in mora država storiti vse, da se moreta razvijati brez ovir. Glede delovnega časa zbor zaupnikov zahteva, naj se ne otežuje delo onim, ki hočejo delati. Protestira proti zahtevi, da bi se pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju iznova zanemarilo sodelovanje delodajalcev z delojemalci na upravi. Odobrava uspeh svojih poslancev, da bo v novi ureditvi zastopstvo delojemalca in delodajalca enako razdeljeno. Taka uprava je v interesu vseh prizadetih, zlasti tudi delavstva.

Vabi obrtništvo, da se organizira v strokovnih organizacijah okrog stranke, ki bo na vso moč podpirala vsa upravičena stremjenja naše obrti.

III.

Zbor zaupnikov naroča načelstvu, da se tudi JDS bavi z organiziranjem kmečkega stanu. Mnenja je, da vsled dosedanjega cepljenja moči rastejo izgledi klerikalizma na deželi.

IV.

Zbor zaupnikov naroča načelstvu in poslancem, naj nadaljujejo delo za čimprejšnje sprejetje službene pragmatike državnih nameščencev v zvezi z enotno ureditvijo njihovih prejemkov. Nujno je treba rešiti vprašanje prejemkov naših vpokojencev.

V.

Zbor zaupnikov naroča načelstvu, da posveti posebno pozornost zasebnim nameščencem. Njihove strokovne organizacije naj se na vso moč podpirajo, zlasti pa stremjenje tega prevažnega stanu za zadovoljivim zavarovanjem za starost.

VI.

Akademik K. je obrazložil in predložil z ozirom na razširjen napačne vesti in na njih demagoško izrabljanje od strani klerikalcev in Brandnerja sledečo resolucijo:

«Zbor zaupnikov JDS se izreka za popolno vseučilišče SHS v Ljubljani z vsemi štirinjak fakultetami (namreč pravnisko, filozofsko, medicinsko in tehnično z montanističnim oddelkom). Vlada se pozivlja, da takoj izvede imenovanje legalno predlaganih profesorjev.

Vse te resolucije so bile sprejete z velikim odobravanjem in soglasno.

Nato je poročal dr. Žerjav o potrebnih sklepih z ozirom na

Reorganizacijo stranke.

Sklenilo se je izreči, da je vsled stopljenja demokratske stranke v edinstveno preko vse države segajočo organizacijo preстал statut JDS kot posebne stranke. Načelstvu se naroča, naj pošlje čim številnejšo delegacijo v Beograd na veliki strankin kongres. Na podlagi definitivnega strankinega statuta naj načelstvo izdela pravilnik kot navodilo za organizacijo demokratske stranke v Sloveniji. Do izvedbe te reorganizacije na temelju obtegega statuta se danes voli iz zbora zaupnikov neposredno nov izvrševalni odbor in načelstvo. Načelstvu se naroča, naj požiivi strankino organizacijo na deželi s tem, da osnuje v vsaki občini krajevno organizacijo ali vsaj poverništvo. Posebna pozornost naj se posveti strokovnim organizacijam, ki so organizirane od pristašev stranke, zlasti pa trgovstvu in obrtništvu, pri čem v državnim nameščencem kakor tudi delavstvu. Stranka apelira na vse demokratske misleče, naj se poprimejo dela brez ozira na osebnosti in naj pobijajo vsak poizkus cepljenja in notranjega slabljenja.

Na podlagi teh načel je zbor zaupnikov sprejel sledečo konstitucijo stranke:

NOVO NAČELSTVO STRANKE.

Predsednik dr. Vek. Kukovec, minister za soc. politiko, podpredsednik dr. Vl. Ravnihar, odvetnik v Ljubljani, Engelbert Franchetti, brivski mojster v Ljubljani, Ivan Jelačin, trgovec v Ljubljani, Luka Jelenc, šolski ravnatelj v Ljubljani. Člani: Josip Reischer, dr. Gr. Žerjav, poslanec, Anton Jug, predsednik okrajne organizacije JDS v Ljubljani, dr. Ivan Tavčar star. (Ljubljani), dr. Karel Triller, ing. Fran Tavčar, dr. Ivan Bole, dr. Dinko Puc, dr. Albert Kramer, Rasto Pustoslemšek, Avgust Petrič, Simon Praprotnik, Josip Turk, dr. Josip Klepec, Albin Adlešič, Jos. Breznik, Fran Marn, Ivan Benkovič, Fran Golov, Ivan Zupan, Ivan Mohorič, dr. Fr. Windischer, Miroslav Gregorka, Igo Štembov (vsi v Ljubljani), Josip Lapajne (Cerklje), Anton Grmek (Krašnja), Ciril Pirc (Kranj), Ferdo Poljšak (Zagorje), dr. Rihard Karba (Kamnik), Ivan Bricelj (Stepanja vas), I. Tori (Ljubljana), Jos. Goropešek (Trbovlje), Lovro Petovar (Vlajkovci), Ivan Rebek, Vekoslav Spindler (Celje), Anton Koder (Murska Sobota), dr. Fr. Lipold, Ivan Kežar (Maribor), dr. Tone Gosak (Ptuj).

IZVRŠEVALNI ODBOR.

Člani izvrševalnega odbora so I. vsi člani načelstva, 2. pa še sledeči gg.: dr. Fr. Jerala (Škofja Loka), Milan Jenčič (Mengeš), Ferdo Gradišnik (Jesenice), Ivan Kavčič (Žiri), Ivan Kuhar (Dob), Fr. Malavašič (Hobovec), Lovro Oblak (Trata), Alojzij Pegan (Radovljica), dr. Beno Sabothy (Kranj), Anton Skok (Domžale), Jakob Spicer (Radovljica), dr. Josip Tičar (Ljubljana), Jos. Borštnik (Krka), Anton Carli (Žužemberk), Jos. Flašman (Metlika), Vek. Habjan (Litija), Anton Kuder (Novo mesto), dr. Andr. Kuhar (Ljubljana), Maks Lajovic (Litija), Franc Može (Dvor), Karel Müller (Črnomelj), Josip Oberstar (Sodražica), Ivan Rus (Breže), Ferd. Seidl (Novo mesto), dr. Ant. Schiltner (Ribnica), Jos. Zupančič (Trebnje), Mirko Kosin (Iga vas), Vladislav Višar ((Pudob), Ivan Benčina (Stari trg), Alojz Potočnik, dr. Jos. Lavrenčič, Jos. Dežman, Fran Remic, Ivan Pavšek, Edvard Roš, Val. Forič, Ivan Frelj, Mirko Urbas, Anton Zorec, Ivan Zakotnik, I. Lombar, Franc Medic, Josip Kozak, Albert Sič, Ferd. Ham, Anton Likozar, Tinko Urbančič, Ivan Gjud, Peter Šterk, Milan Cimerman, Maks Hrovatin, Oto Jeruc, dr. Ant. Švigelj, dr. Oton Fettich (vsi v Ljubljani), dr. Mano Dereani (Celje), Jos. Javornik (Ig), Vinko Ogorevc (Škofja Loka), Miloš Babič (Hrastnik), Ivan Bavkart (Ljutomer), Alojz Falež (Rače), Ivan Kitak (Rog. Slatina), Fran Kocbek (Gornji grad), Alojz Kukovec (Lešnja), Ivan Prekoršek (Celje), Ivan Pleskovič (Trbovlje), dr. Jos. Pučnik (Slov. Bistrica), Ivan Ravšelj (Obrež), Vinko Sel (Konjice), Jakob Vrečko (Slov. Gradec), dr. Josip Zdošek, dr. Ljud. Stiker (Brežice), dr. Fr. Ilesič (Zagreb), Jakob Jesih (Rudnik), Fr. Kavčič (Ljub-

ljana-Privoz), dr. Ivan Lah, dr. Danilo Majaron (Ljubljana), Julij Mazzele (Gradac), dr. Ivan Lavrenčič, dr. Pavel Pestotnik, dr. Maks Pirc (Ljubljana), Valentin Poljanšek (Žiri), Ivan Rus (Loški potok), Viktor Turnšek (Ljubljana), Anton Gnus (Dol), dr. Ernst Kalan (Celje), dr. Karel Koderman (Marbor), dr. Fr. Rozina, Fran Voglar, Jakob Zemljčič (Gornja Radgona), Jakob Zadravec (Središče), Fran Kolenc (Ljubno), Fran Petelinšek (Oplotnica), Ivan Verdnik (Meža), Fran Presečnik (Vransko), Matija Marinček (Soštanj), Gvidon Kaiser (Dravograd), Anton Cvetko (Podčetrtek), Alojz Baša (Zidani most), Srečko Rajner (Rajhenburg), dr. Fran Roš (Laško), I. Brumen (Murska Sobota), Karel Mavrič (Gornja Radgona), dr. F. Tavčar (Središče), dr. Ivan Fermevc (Ptuj), dr. Milan Gorišek (St. Lenart), dr. Avgust Reisman, dr. Leopold Boštjančič, Karel Troha (Maribor), I. Zel (Zrkovci), Karel Cimperšek (Sevnica), I. Flere (Kranjska gora), Ivan Petrič (Bled), Herman Tomc (Bled), dr. A. Sabec (Vrhnik), Jos. Lenarčič (Vrhnik), Janko Levstik (Zagorje), dr. I. Romih (Krško), dr. Vilko Maurer (Kočevje), Mijo Grobotek (Bohinjska Bistrica), Kristijan Koštr (Dovje), Karel Cesnik (Planina) in dr. Vinko Železnikar (Sovenjgradec).

Vse volitve so se izvršile soglasno, na kar je predsednik dr. Kukovec z zahvalo zaključil zbor s pozivom na složno delo.

Žene, varujte svoje može, in matere svoje hčerke!

(Dopis z dežele.)

«Domoljub», glavno glasilo Kmetške zveze, pravzaprav za vse pod farovski vplivom stoječe ljudi, bljuje teden za tednom najsmrdljivejšo gnojnico zdaj na tega, zdaj na onega, zdaj na ta, zdaj na oni stan, ki je napoti farovškemu gospodom, da ne morejo počenjati več takšnih lopovščin kot so jih v prejšnjih časih, ko so jih ljudje imeli za polbogove.

V prejšnji številki se je spravil «Domoljub» na učitelstvo zaradi znane afera bivšega učitelja, a sedanjega bankirja in klerikalnega zaveznika Peska. V tej gnusni zadevi so nastopili kot priče tudi učitelji, ki jih je hotel Pesek zlorabiti, a se mu niso pustili. In zdaj pride «Domoljub» in govori starišem: Varujte otroke! Zlobno zavija vso zadevo ter prikazuje vso stvar svojim zabitim ovčicam, kakor da so vsi učitelji pohujšljivi.

Obrnimo stvar in recimo: Žene, varujte svoje može pred duhovniki, ne pustite jih samih v župnišča, če nočete, da se vam ne pokvarijo in izneverijo. Moški s tako spolno nenaravno slabostjo ne mara za ženo in sploh zanemarja svojo družino, če jo sploh ima. Ravno pred par dnevi se je tak slučaj odigral pred deželnim sodiščem v Ljubljani. Župnik Magajna iz Rakitne je rabil kmeta, ga pravzaprav zapeljal, dobil za to tudi plačilo v zaporu šestih tednov. Žene, le pazite na može, posebno če so tercijalstvu udani.

In kakor je nevarno za duhovnom slepo udane može, četudi že v zakonu, še večja nevarnost je za dekleta, ki jih spuščate v farovže, četudi pod okriljem in varstvom Marije. Slama in ogenj ne gresta skupaj. Ravno tako je z mladim dekletom in mladim gospodom kaplanom ali tudi starejšim župnikom.

Matere, če bi vedele, v kako nevarnost jih spuščate, si bi to desetkrat premislile in bi jim vsak stik s temi gospodi prepovedale. Pa ne samo to. Pomislite, da dekleta, ki dosti hodi po farovžih in se smuka okrog rdečeličnih kaplanov ali pa narobe, je pri ljudeh na ne preveč dobrem glasu.

Tako dekleta tudi ni sposobno za pravo gospodinjo. Nima nobenega pravega smisla za res pravo družinsko življenje; živi kot v nekaki za-

makljenosti brez vsake prave in potrebne živahnosti. Navadno tudi ni v takih družinah tiste prave vzajemnosti kot bi morala biti. Matere, če hočete, da bodo vaše hčere res na dobrem glasu, kakor so bila nekdanj, jih le ne pustite v družbo župnikov in kaplanov ter drugih kutarjev.

Tu smo le podali obče kratke opomine, a odslej, če ne bo prenehalo tam, bomo pa začeli odkrivati in prinašati razne farovške zanimivosti, katerih je mnogo. In če se zopet prične ta gonja, ste krivi sami, zlasti ostudno hujskajoči «Domoljub».

O nepravih invalidih.

Do 12. t. m. je bilo ukazano zglasti se vsem invalidom, da pridejo še enkrat k pregledu. To je bilo zelo potrebno in važno, kajti znano je, da je med invalidi še danes marsikdo, ki ni invalid. Dandanes smatra namreč vsak za junaštvo, če goljufa svojo lastno državo (ob enem pa seveda zabavlja čez slabe razmere): Tako skuša tihotapec spraviti čez mejo blago brez carine, kupčevalec prikriva blago, verižnik skriva svoj denar in marsikdo je šel med invalide, da mu ni treba k vojakom, ali da dobiva celo rento! Nam je znan sledeči slučaj:

Sin nekega bogatega posestnika, gostilničarja in krčmarja, se je med svetovno vojno potuhnil in se je naredil neumnega: res je dobil zdravnika, ki je bil toliko neumen, da je to neumnost pripoznal — fant je šel domov in je veržil — (za to ni bil neumen!) in si je napravil premoženje. Orožniki seveda niso tega videli in tako je fant srečno brez fronte preстал svetovno vojno, kar mu mi seveda iz srca privoščimo in mu priznamo, da ni neumen, ker je imel avstrijance za osle. Kdor se je mogel rešiti, se je rešil, eden tako, drugi drugače. Vsakemu se ni posrečilo, da bi znal igrati norca in da bi pri tem imel druge za norce. Temu fantu se je.

Prišel je prevrat. Fant je bil seveda takoj pameten, norčeval se je iz avstrijskih zdravnikov in ni bil tako neumen, da ne bi bil šel v Ljubljano krast, ko je bilo takrat tako vsega preveč. En teden je vozil ne-prestano domov — za to delo je bil torej dovolj pameten. —

Toda prišla je na vrsto Koroška in domovina je klicala svoje sinove. Naš fant pa je rekel: «Saj nisem neumen» — in je šel v Ljubljano in se je naredil neumnega. In res je tudi zdaj našel neumne zdravnike, ki so mu verjeli, dasi bi bili lahko vprašali sosedo ali orožništvo in bi bili lahko zvedeli, da je fant zelo pameten. Prišel je torej v bolnico — popolnoma zdrav, tam je delal norca iz drugih — potem so ga poslali domov. In med tem, ko so naši fantje branili Koroško pred Nemci, je on doma trgoval z volmi in jih pošiljal, oziroma tihotapil čez mejo na Reko, kjer so se od njih gostili D Annunzijevi junaki, ki so nam odrezali dohod k morju in nam neizmerno škodovali. Na skrivnem se je smejal onim, «norcem», ki se bijejo po Koroškem, sam pa je bogatel in podpiral s svojo kupčijo naše narodne sovražnike.

Najlepše pa še pride: bil je spoznan za stalnega norca, dobil je koncesijo za gostilno in trafiko in — če se ne motim — dobiva celo invalidno rento — v kljub temu, da je bogataš.

Navedli smo ta zgled, da se vidi, kako nekateri ljudje brezvestno kradejo in goljufajo svojo državo — zraven pa zabavljajo čez visoke davke — oni bi radi od države samo dobiček — če pa je treba kaj za državo storiti — pa pravijo: «Saj nisem neumen...»

Zato tudi država ne sme biti «nemumna» in ne sme pustiti, da jo imajo taki «norci» — za norca. To je potrebno že z ozirom na prave invalide in na one poštene zdrave ljudi, ki morajo plačevati davke, iz katerih se skrbi za prave invalide.

Zato je treba, da se invalidi pri pregledu natančno pregledajo: oni, ki so res izgubili zdravje ali ude in se ne morejo sami preživljati, naj dobe pomoč, lopove in simulantke, ki hlinijo razne bolezni, da se s tem izognejo vojaški službi ali da dobe celo rento — pa je treba krepko prijeti. To ne bo težko. Pravi invalidi naj v svojo lastno korist podpirajo komisije, da jih «norci» ne vodijo za nos. Tudi sosedi, ki poznajo razmere, lahko pričajo o tem, da ne bodo plačevali za zdrave, ki so morali bogatejši nego oni. Takozvani «švindeli» mora v narodni državi izginiti. Vemo, da je mnogo poštenih ljudi, ki so v vojni res dobili poškodbe, pa se skušajo preživljati z delom, ker ne marajo beračiti. Mnogo pa jih je, ki bi lahko delali, pa nočejo, češ naj država zame skrbi.

Invalidski zakon bo poskrbel za vse invalide po možnosti tako, da bo prav. Zato pa je pri tem nadpregledu treba izločiti vse pijavke, ki so zašle med invalide in hočejo — vkljub temu, da so bogati — drugim odvzeti to, kar jim gre. Pomislimo samo, koliko res pravih invalidov ima Srbija, ker so srbski vojaki vse žrtvovali za svobodo — pri nas pa hoče biti vsak invalid, ki se mu slučajno ne ljubi delati, ali pa bi se rad izognil svoji dolžnosti. Taki državljani smo. In potem še pravimo, da smo se sami osvobodili.

Napisali smo te vrste, da pomagamo pravim invalidom do podpore in da varujemo državo in davkoplačevalce pred nepoštenimi ljudmi, ki nimajo toliko poštenja in vesti, da bi dali državi, kar je državnega in skušajo kot «norci» v svoji prebrisanoosti imeti ves svet za norca.

Bilo bi dobro, da bi se taki in podobni slučajni pravočasno naznanili, da morejo komisije pravilno postopati.

Dopisi

Žužemberk. Pišejo nam: Že «dični» Orli se zgražajo nad početjem znanega dekana Gnidovca. Zakaj pa ne? Saj povzročajo samo on tem «poštenim» fantom to, da so tako obsovraženi in zaničevani, kakor se je g. dekan sam izrazil napram neki svoji prostovoljki. Ah to so skrbi! Saj bi se vse bilo, ko bi ne bilo teh «brezverskih» Sokolov! Kajne? G. dekanu priporočamo z ozirom na njegov zadnji dopis v «Lažljub», da naj se nikar preveč ne trudi črniti našega Sokola, ker bi to mogoče škodilo njegovi duši in telesu, kakor tudi njegovi brezvestni gardi. Ta dopisnik «Lažljuba» je poizkušal razdeliti delovanje našega Sokola v odseke. To se mu je seveda, navzlic temu, da ima patent na laž ponesrečilo. Naši širši javnosti bomo skušali pokazati sliko o delovanju tukajšnjih Orlov: Med vsemi se najbolj odlikuje Zane, ki je najvestnejši izpolnjevalec Gnidovčevih nauk. Ko ta «deviški» mladnič še ni dovršil šestnajstega leta, je često zahajal k neki «nadebudni» Marijini hčerki. Njuno prijateljstvo je bilo zelo intimno in je končalo tako, da je slednja morala pestovati. Šestnajstletni očka je pa vodil poleg teh opravkov tudi sekcijo (menda vendar ne orlovsko?) za prilasčanje tuje lastnine. Zaradi zadnjega pogrška se je imenovani kolovodja te sekcije zagovarjal pred novomeškim sodiščem in dobil zato tudi primarno priliko, obžalovati svoja grešna dejanja v polletnem zaporu. Eksistira pa tudi sekcija faliranih študentov, ki ima «častivredno» nalogo, ustanavljati orlovska društva. Njihovo delovanje pa nima posebno plodonosnega uspeha. Posrečilo se jim je ustanoviti šele eno društvo, ki je

pa kljub njihovi agilnosti zaspalo in vzelo tako svoj žalostni konec. Dalje misli organizirati neki odpadnik Sokola tudi sekcijo odpadnikov ali izdajic. Ta sekcija žalibog ne bo mogla delovati zaradi pomanjkanja njemu sličnih elementov. Vseeno mu pa želimo «najlepši uspeh» pri tem delu in se čudimo, da misli, da so naši Sokoli tako neznačajni kakor on sam in njegovi sodrugi. Ubogi dekan, ki ima take moči! Za danes naj bo teh grehov dovolj. Če se bodo pa te «ovčice» kaj jezile, naj se zahvalijo za vse te «prijetnosti» in za one, ki še sledijo, ako mislijo še naprej rovat, svojemu «pastirju» Gnidovcu. Temu pa svetujemo, naj se nikar preveč ne ubija z mislimi, na kakšen način bi našim fantom vzel veselje do sokolske telovadbe in naj rajši pazi na svoje cerkvene pevke, da ne bodo tako kmalu po poroki že iskale botrkov in botric. Želi g. dekan natančnejše pojasnilo? Bog živi!

Soteska pri Toplicah. No, našega g. Volca pa sedaj gotovo glava boli. Pomislite, če ni to «za znoreti»! Več nedelj zaporedoma je v pridigi razlagal, kako mora biti ves katoliški svet pri Orlih, z najgršimi imeni je obkladal vse tiste, ki si upajo drugače misliti, kot on ukazuje, — sedaj pa pridejo ti Sokoli in mu vse upe podero. Z vseh vetrov je zbobnal predzadnjo nedeljo skupaj vse, kar po orlovsko leti; iz Novega mesta je prihitel pred par dnevi od nekega nadučitelja žigosani in očevljeni urednik «Sedanosti», in en teden je vse plavalo v svetem navdušenju. Pa glej! To nedeljo, 9. t. m. so prišli Sokoli iz Toplic — in vse se je obrnilo. Toda ne čudimo se! Telovadba Orlov je bila v primeri s tem, kar smo v nedeljo videli, pač le «lurška voda». Pod vodstvom načelnika Reša so prihiteli Sokoli iz Toplic, pridružili so se jim pa še člani mladega sokolskega društva v Žužemberku. V naglici so priredili telovadišče, potem pa so nastopili najprej moški in ženski naraščaj, potem pa člani in članice in še posebej Žužemberčani s težkimi vajami. Nato pa vaje na orodju, česar tu še nismo videli in slednjic še krasna skupina. Vse v vzornem redu, vaje izvršene z največjo natančnostjo, potem pa še tako lepe vaje na drogu in bradlji, to je moralo vsakega gledalca navdušiti. Brez agitacije se je k telovadbi zbralo zelo mnogo vaščanov iz domače in sosednjih vasi in vsi so končno radi pritrtili, ko jih je podstarosta br. Drago Gregorc v lepem govoru pozval, da tudi oni ustanove Sokola. Da, da, tudi nam so se sedaj odprle oči! Vidimo, da je edino sokolska vzgoja prava in radi bomo prepustili naše fante in dekleta Sokolu, da iz njih vzgoji krepke in zavedne jugoslovanske moške in žene.

Poljanska dolina. Pišejo nam: Imamo lepo, a žal presuho jesen. Kakor drugod, tudi tu primanjkuje vode. Posebno pa to občutijo mlinarji in žagarji. Poslednji sploh že par mesecev sem stoje. Letina je bila v nekem oziru, kar se tiče žita, še dokaj dobra, le ajdo je vzela slana po dolini. Tudi krompirja se ni pridelalo, kot ponavadi, še manj seveda fižola. Obče se vendar sme reči, da je letina srednja. Sadja razun nekaj hrušk, letos ni. In to dela jesen kljub letošnji gorkotji le nekako neveselo. Živine imamo v dolini zopet precej, skoro kot v predvojnih časih. Žal, da se od te živine še mnogo iztihotapi preko meje. Tihotapstvo, konterbant, je še vedno v dobrem prometu. No, pa če tudi veliko preženo in iztihotapijo, vendar nimajo ravno ti tihotapci posebnega imetja ali premoženja. So le male izjeme, a redke. Ti ljudje so se pri tem razvadili v vsem, v brezdelju, zapravljanju in še drugih sladkostih življenja. Enkrat bodo še veliki reveži, če ne bodo krenili na dru-

go, boljše pot — pot dela. — Zdaj enkrat dobimo obmejno stražo-graničarje v dolino, da gosto zasedejo mejo. Ker s temi ne bo šale, svarimo že zdaj vse pametne ljudi, da se naj ne igrajo z nevarnostjo in naj opuste vse nepoštene poskuse in dejanja ter na klic: stoj!« takoj ustavijo, ker drugače lahko ta ali oni svojo držnost plača s svojim življenjem. — Državno posojilo se pri nas ni dovolj podpisovalo. Nekaj se je že podpisalo, a ne v meri, kakršna je denarna moč v dolini. To je vse graje vredno. So redki posamezniki, ki so dali lep zgled domovinske ljubezni. So nekateri, ki so po vojni dobro splezali na konja, a za take dolžnosti nimajo najmanjšega smisla. Zopet drugi, ki so se med vojno kar pehali in tekmovali za vojna posojila, so zdaj nmrzli brez vsakega zanimanja. Te si zapomnimo, najsi bodo te ali one stranke. In naši duhovniki, prej tako vneti za nesigurno vojno posojilo, sedaj niti z besedico niso črhnilo o tem posojilu, ki je popolnoma varno. Pri vsem nezanimanju in nezaupanju med priprostim ljudstvom, posebno klerikalnem, pa ima največjo «zaslugo» klerikalno časopisje «Domoljub» in drugi njemu enaki. Še nas čaka dosti dela. Tu je tudi delo pravega Sokola in rodoljuba.

Oplotnica. V Oplotnici, majhni vasi ob vznožju zelenega Pohorja, pač doživljamo zanimive stvari. Tukajšnji Orel pod predsedstvom svojega nad vse zaljubljenega kaplana uganja velike budalosti. Dne 25. septembra o priliki blagoslovljenja svojega doma je imel veselico. Seveda za to priliko so zvalili kmetško ljudstvo iz vseh delov bivše Spodnje Štajerske in še od drugod. Na predvečer so svetili z bakljami po vasi in noreli z godbo, katero so si naročili iz tujega kraja, da se jim je lahko vsak človek, ki ima količkaj pameti v glavi, smejal. Kadar se je pa šlo za narodno stvar, seveda tega ni bilo. Drugo jutro na vse zgodaj je že godba budila ljudi, seveda treh najbolj znamenitih hiš. Ob 9. dopoldne so sprejeli goste pod slavolokom sredi vasi, ki je bil podoben strašilu. Tukaj se je sukal kaplan na konju, preoblečen seveda v orlovski krov. Ako se to spodobi za mašnika, ki bi se naj brigal le za cerkev in svete nauke, ne vem. Med gosti je bil tudi arhidiakon, ki je prišel blagoslovit dom. Seveda za takšne stvari je treba arhidiakona. Če se pa blagoslovi cerkev, v kateri se že nad 40 let ni opravljal noben cerkveni obred, kakor cerkev sv. Mikiavža na bližnjem hribčku, pa zadostuje samo župnik. — Ko so se vsi lepo pozdravili, so se podali v sprevodu v cerkev, pri katerem je morala voditeljica ves čas šteti na glas: «leva, desna, ena, dve...», ako je hotela, da so korakali v taktu, dasiravno je igrala godba koračnico. Pri sv. maši so seveda Orlič v telovadnem kroju stregli. Čudno se mi zdi samo to, da še kaplan v kroju ni šel maševat, saj so Orli in Orlice vedno v kroju zahajali k sv. obhajilu. Popoldne so imeli telovadni nastop na vrtu restavracije «Pri zlatem orlu». Telovadbe same ne bom kritiziral, ker ni vredno. Nastopili so itak sami tujci, samo pet ali šest je bilo domačih. Pri vajah, katere so izvajale Orsice, so pele jako zaljubljene pesmi, katere se «svetim» Orlom že menda dopadejo. Dasiravno so bili Ljubljanci tisti, ki so baje tekmovali na Francoskem in odnesli tam zmago, kakor so se sami hvalili, vendar niso pokazali dosti. Po telovadbi je bila zabava na vrtu in sicer so se zabavali, igrali in prepevali do jutra, dasiravno je bila še tedaj doba strogega žalovanja po pokojnem kralju Petru I. Osvoboditelju. Med

njimi je bil tudi seveda še kaplan. Katekizem pa pravi: Kdor hoče vredno sprejeti sv. obhajilo, mora biti tešč, to se pravi od polnoči naprej ne sme ničesar zaužiti. Nek kaplan, ki službuje v sosedni fari, se je napil tako, da se ni mogel prej vrniti domov, kakor drugi dan popoldne. Kedaj in kje je maševal?? In tak mašnik naj uči in pridiguje sveto vero, sedi v spovednici in izpoveduje, ki ima več grehov na svoji duši, kakor drugi? Ko so pa imeli Sokoli 14 dni poprej svojo javno telovadno prireditev, katero so izvršili dosti skromneje, niso smeli imeti ne petja, ne godbe, katero je ob 9. zvečer prepovedal župan potom občinskega redarja. Tudi so se takoj ob policijski uri podali domov, češ, ne marajo kršiti žalovanja. Mogoče pa velja ta uredba le za Sokole, ne pa za Orle. To so Orli, mlada četa, ki živijo, kakor uči katoliška cerkev. Po njihovem vzgledu naj živimo drugi? No, lep vzgled bi bil to!

Hrastnik. Zadnjo nedeljo zvečer je nastal ogenj v tukajšnjem velikem rudniškem skladišču, kjer je bilo nagromadenega za mnogo milijonov najrazličnejšega blaga. Pogorelo je skoro vse. Kako je požar nastal, se še ne ve, sumi se pa, da je bil podtaknjen, morda iz zlobne nagajivosti, ker se je pol ure prej vršila v bližini gasilna vaja. Hnastniški gasilci, ki so se naglo vrnili, so oteli tik stoječo pralnico premoga ter obvarovali s tam tukajšnji rudnik velikih nepravil. Na pomoč so prišli tudi Dolanci in Trboveljčani.

Politični pregled

Preteklo nedeljo se je vršil v Ljubljani

zaupni shod demokratske stranke, ki se ga je udeležilo veliko število strankinih zaupnikov iz vseh slovenskih krajev in pri tej priliki se je pokazalo, da je demokratična stranka navzlic številnim sovražnikom trdna in močna. Njena moč sestoji v tem, da je ona del močne, ves narod in vso državo obsejajoče stranke, ki bo imela v kratkem v Beogradu svoje glavno zborovanje, h kateremu pridejo tudi številni odposlanci iz vseh slovenskih krajev, ker demokratska stranka ni kaka slovenska strančica, temveč ena najmočnejših jugoslovanskih strank, ki ima v narodni skupščini skoro 100 poslancev. Zato je naravnost smešno, ako se naši klerikalci in celo narodni socialisti doma nekaj repenčijo, v Beogradu, kjer se sklepajo zakoni, jih je pa tako malo, da nič ne pomenijo in zato tudi ničesar doseči ne morejo.

Ravno zato je naravnost smešno govoriti in pisati danes o spremembi vlade, ker med najmočnejšima strankama v narodni skupščini, med demokrati in radikalci, vlada polni sporazum

in dokler sta ti dve najmočnejši stranki složni, ne more priti do spremembe v vladi, ker manjšina vendar ne bo sestavila vlade, posebno ker je ta manjšina že sama med sabo needna. Sploh pa ni večno menjavanje vlad nobena dobrota in čim daljše ostane kaka vlada na upravi, tem boljše je za državo in čim večkrat se vlade menjajo, tem slabše za državo. V naši državi so se do sedaj vlade prav pogostoma menjale in to ni bilo dobro, ker komaj so se ministri seznanili z zadevami, ki so jim bile izročene, pa so morali iti. Sedanja vlada je bolj stalna in upati je, da ostane še dalje časa na površju.

V kratkem se vrne iz Pariza, kjer je bil na zdravljenju,

kralj Aleksander v Beograd, odkoder je odšel še pred smrtjo svojega očeta, blagopokojnega kralja Petra. Javlja se, da je mladi kralj popolnoma okreval in zato bi bilo že-

leti, da se vrne v domovino in prevzame težko breme vlade. Njemu lahko popolnoma zaupamo, ker ima vse lepe in dobre lastnosti dobrega narodnega vladarja, kakor jih je imel tudi pokojni kralj.

S kraljem se vrne iz Pariza tudi ministrski predsednik Pašič, ki se je nahajal tam, da bi posredoval

v zadevi albanskih mej,

ki se ravnokar določajo in postaja vsak dan bolj očitno, da nas bodo velike sile tudi pri tej priliki zavoljo Italije opeharile in oškodovale ter določile take meje med našo in albansko državo, ki ne bodo dosti ugodne za nas. Je vse zastoj, Italija je naš največji sovražnik in dokler nje ne ukrotimo, ne bomo imeli miru. Ravno tako politiko, kakršno je včasih vodila Avstrija proti Srbiji, vodi danes Italija proti Jugoslaviji. Avstrijo je zato doletela žalostna usoda in — Italijo bo tudi.

Radi takozvanega Burgenlanda, ki bi ga Madžarska morala izročiti Avstriji, je nastala

v srednji Evropi velika napetost,

ker je tudi v to zadevo Italija vmešala svoje umazane prste in je dossegla med Avstrijo in Madžarsko tak sporazum, da se s tem deloma spreminja mirovna pogodba, kar nikakor ni pravilno in mala antanta (Jugoslavija, Češkoslovaška in Rumunija) bo vložila najbrže protest proti takemu mešetarenju in vrhovni svet zaveznikov bo ta protest moral upoštevati, ker ako se lahko spreminja ena mirovna pogodba, potem se lahko spreminjajo tudi vse druge, kar pa nikakor ne bi bilo v korist Evrope, ker ne bi pospeševalo toliko potrebnega miru.

Srednjo, pa tudi zapadno Evropo pa pretresa tudi

gornješlezjsko vprašanje,

ker Nemčija nikakor ni zadovoljna z odločitvijo vrhovnega sveta zaveznikov (antante), da dobi večji del Gornje Šlezije Poljska in radi tega morada odstopi sedanja nemška vlada. Pri tem je zanimivo posebno to, da smo morali mi takoj izročiti Koroško Avstriji, ko je končalo ljudsko glasovanje v njeno korist, v Gornji Šleziji je pa izpadel plebiscit v korist Nemčiji, pa dobi Poljska navzlic temu večji del dežele. Kakor se iz tega vidi, velike sile zmagovalke ne poznajo pravice, temveč sodijo in odločujejo vedno le tako, kakor njim kaže. Pa končno bo vendar-le zmagala pravica in tudi Koroška bo še naša — prej ali slej.

Ruske razmere postajajo vedno bolj žalostne in vsak dan postaja bolj jasno, da gre

boljševizem proti koncu,

ker je bil pač v stanu zrušiti vse stare naprave, ni pa mogel postaviti nič novega in nekdanj bogata Rusija mora danes trpeti lakoto, ki uničuje milijone ljudi. Tako stanje je nevdržno in zato so verjetna zadnja poročila, da hočejo pripustiti boljševiki tudi druge stranke v vlado, to pa pomeni konec boljševizma, ki je prinesel Rusiji toliko gorja, dobrega pa nič. Čez noč boljševiška vlada ne bo padla, to je gotovo, ampak gotovo je tudi to, da se ne bo več dolgo držala, kakor se še nobena tako slaba vlada ni mogla dolgo držati. Rusija se bo osvobodila boljševiških nasilnikov in nova, prerrojena in obnovljena, demokratska Rusija postane ono, za kar je določena: velika in močna zaščitnica vseh Slovanov.

Gospodarstvo

= Vrednost našega denarja v Švici je v zadnjem času precej padla. Ravno tako je padla vrednost avstrijskega, madžarskega, rumunskega, poljskega in celo nemškega denarja. Dne 19. oktobra se je dobilo za 277 do 280 naših

kron 1 dolar, za 10 do 11 naših kron 100 avstrijskih kron, za 2000 do 2025 naših kron 100 francoskih frankov, za 1090 do 1093 naših kron 100 laških lir, za 167 do 172 naših kron 100 nemških mark. Kakor vidimo, je naša valuta napram avstrijski stalno zelo visoka.

= **Cene žitu na Hrvaškem.** Dne 17. oktobra so bile za 100 kg sledeče cene: pšenica srednje fina 1070 do 1090 K, boljša 1090 do 1100 K, stara koruza 860 do 880 K, nova umetno porušena koruza 900 do 910 K, nova ne dovolj posušena koruza 750 do 800 K, oves 740 do 800 K, ječmen 850 do 880 K, boljši ječmen okrog 1000 K, fižol okrog 1000 K, moka št. 0 (1 kg) 16 do 16.60 kron, otrobi (1 kg) 5.40 do 5.80 K. Cene veljajo za blago, postavljeno na postajo.

= **Mariborsko sejmsko poročilo.** Dne 11. t. m. na mariborski sejem se je priglasilo 207 volov, 482 krav, 9 konjev, 14 bikov in 6 telet. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 14 do 20 K, poldebili voli 1 kg žive teže od 12 do 15 K, plemenski voli 1 kg žive teže od 11 do 14 K, biki za klanje 1 kg žive teže od 10 do 12 K, klavne krave debele 1 kg žive teže od 14 do 18 K, plemenske krave 1 kg žive teže od 10 do 14 K, molzne krave 1 kg žive teže od 11 do 13 K, breje krave 1 kg žive teže od 12 do 18 K, mlada živina 1 kg žive teže od 10 do 14 K, teleta 1 kg žive teže od 12 do 14 K, krave za klobase 1 kg žive teže od 6 do 8 K. Mesne cene: volovsko meso prve vrste 1 kg 24 K, druge vrste 1 kg 22 K, tretje vrste 1 kg 19 K. Meso od bikov, krav in telic 1 kg 16 K. Telečje meso I. vrste 1 kg 18 K, telečje meso II. vrste 1 kg 16 K. Svinjsko meso sveže 1 kg 32 K.

= **Na sejmu na Teharjih** 12. t. m. so kmetje priglasili nad 500 glav živine, med temi krog 200 volov za klanje. Povpraševanja pa ni bilo, sejem je bil popolnoma mrtev. Ni bilo ne Lahov ne Ljubljancev. Kmetje gledajo s strahom v bodočnost, ker radi pomanjkanja krme morajo odpraviti nekaj živine.

= **Dobra kakovost vinskega mošta.** Prejšnji teden je po klosterneburški tehtnici vseboval vinski mošt mešane vrste 18 do 20 stopinj. Traminec je kazal koncem tedna 22 do 23 stopinj, burgundec 21 do 22, rulandec 22 do 24, muškatelec 21 do 22 stopinj. Tako se vidi, da je le boljše, če se s trgatvijo čaka. Večji vinogradniki so začeli trgati šela ta teden.

= **Poljedelsko zavarovanje.** V ministrstvu za kmetijstvo je izdelan načrt zakona o zavarovanju setve pred točo. Ta zakonski načrt bo predložen ministrskemu svetu v odobritev in se bo pozneje predložil kmetijskemu svetu in narodni skupščini. Zakonski predlog obsega načrt sistematičnega zbiranja denarja za povračilo škode, in sicer potem plačevanja davka, kakor tudi s sistematičnim ocenjevanjem škode po pomožni komisiji.

= **Cene hmelju v inozemstvu.** Na Češkem so cene nekoliko padle. Dne 15. t. m. se je plačalo v Zateu za fini hmelj 6300 do 6600 č. kron za 50 kg (okrog 360 do 380 naših kron za 1 kg), za srednji hmelj 6000 do 6300 čeških kron za 50 kg (okrog 340 do 360 naših kron za 1 kg). — V Alzaciji se je plačal v zadnjem času hmelj po do 800 frankov za 50 kg (okrog 320 naših kron za 1 kg).

= **Obrtni shod v Beltincih.** Odbor rokodelskih obrtnikov pod vodstvom g. Ivana Neubauerja v Beltincih v Prekmurju je priredil zadnjo nedeljo prvi prekmurski obrtni dan. Vkljub prepoznemu razglasu se je zbralo ob 1. uri popoldne v hotelu »Pri kroni« dokaj beltinških obrtnikov, predvsem rokodelcev, ki so pazno sledili izvajanju poročevalca obrtno-zadružnega komisarja g. Založnika iz Celja o pomeni, potrebi in raznih vrstah obrtnih organizacij, o obrtnem šolstvu in raznih gospodarskih vprašanjih. Obširnemu poročilu je sledila živahna debata, med katero je poročevalec na vsa stavljena vprašanja dal zadovoljiva pojasnila. Sklenilo se je soglasno več resolucij, v katerih se med drugimi zahte-

va takojšnja ustanovitev skupne obrtne zadrage in obrtnega društva v Beltincih, nabava poučnih obrtnih knjig, takojšnja zgradba železnice Murska Sobotna-Ormož čez Beltince in železniška zveza z Doljno Lendavo. Shodu je sledila v prostorih istega hotela obrtna veselica s plesom in godbo.

= **Ponarejeni italijanski bankovci.** Z Dunaja poročajo, da se je zadnje dni pojavilo v mnogih tamkajšnjih bankah in po trgovinah mnogo ponarejenih italijanskih novčanic, zlasti po 50, 100 in 1000 lir. Bankovci so zelo dobro ponarejeni in jih nevedeče oko ne loči lahko od pravih.

= **Cene za premog iz državnega rudnika Velenje.** Pokrajinska vlada za Slovenijo je nanovo določila prodajne cene iz državnega premogovnika Velenje ter pri tem precej znižala dosedanje cene. Nove cene veljajo od 1. oktobra. Uradno določene cene so: za lignit 32, 31, 30 in 24 kron; za kosovec: 30, 29, 28 in 22 kron; za drobni premog 25, 24, 23 in 17 kron; za zdrob: 23, 22, 21 in 15 kron za 100 kg postaja Velenje. Za vsako vrsto premoga so določene štiri cene: prva cena velja za velenjski okoliš, druga za celjski okoliš, tretja za mariborski okoliš, za vso Kranjsko in Hrvaško do Zagreba; četrta za vse oddaljene kraje. Cene so zato različne, ker so prevozni stroški v oddaljenih krajih večji. V cenah so všete tudi vse pristojbine. S tem se je velenjski premog tako pocenil, da je vsakomur mogoče, preskrbeti se s cenanim kurivom za bodočo zimo.

= **Kmetijski pouk na deželi.** Oddelek za kmetijstvo priredi na podlagi došlih prošelj v nedeljo dne 23. oktobra sledeča predavanja: 1.) V Črešnjevcu pri Slov. Bistrici (strokovni učitelj inž. Petkovšek o zboljšanju travništva), 2.) v Tinjah na Pohorju (živinozdravnik Škofic o svinjereji in odvrcaanju kužnih bolezni) 3.) v Vrbjem pri Zalcu (živ. inštruktor Zupanc o živinoreji), 4.) v Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji (strokovni učitelj inž. Koprivšek o govedoreji), 5.) pri Sv. Benediktu v Slov. Goricah (strokovni učitelj Priol o sadjarstvu), 6.) v Globokem pri Brežicah (ravnatelj Belle o kmetijstvu).

Beleške

+ **Udeleženci za glavni kongres JDS v Beogradu** naj se brzojavno in nemudoma priglase potom svojih krajevnih organizacij tajništvu JDS. v Narodnem domu v Ljubljani, da zamore tajništvo izstaviti legitimacije, brez katerih dostop na kongres ne bo dovoljen. Potuje se na lastne stroške. Odhod iz Ljubljane v petek, dne 28. oktobra ob 3. uri popoldne. — Tajništvo JDS., Ljubljana.

+ **Kdo škoduje ugledu naše države?** Poleg klerikalnega časopisja uničuje ugled naše države na zunaj tudi ljubljanski list »Avtonomist«. Glasilo italijanskih fašistov v Trstu, torej najzagrizenejših naših sovražnikov, »Il Popolo di Trieste« uporablja v obrekovanju in v borbi proti naši državi pisanje »Avtonomista«. Res veliko slavo žanje »Avtonomist«. Za to slavo ga ne zavidamo.

+ **Koroščevo glasilo o korupciji.** Koroščevo glasilo »Straža« znaša v vsaki številki iz vseh vetrov skupaj korupcijske afere in aferice, jih napihuje ter z njimi blati državo. Ako bi bil njen namen plemenit in bi o korupciji pisala zato, da bi jo pomagala odpraviti, bi »Straži« morali biti za tako žurnalistično delovanje hvaležni. Ona pa, kakor rečeno, le riže, riže in riže zato, ker jo veseli, dvigati blato. Da Koroščevo glasilo toliko piše o korupciji, sicer ni čudno, saj je njegov glavni sotrudnik sam vodil eno glavnih korupcij v naši novi državi. Še vsem je v spominu, kako je dr. Korošec kot minister prehrane kupil za pomanjkanje trpeče državljane za več milijonov dolarjev najraznovrstnejše nepotrebne robe, moderecov, igralnih kart, šmink in drugega nerabnega »poflna«, ki še danes leži v Beogradu po skladiščih,

država pa dolguje zanj danes še milijarde kron! O korupciji tega nakupa se vrši še uradna preiskava, ki bo za Korošca še zelo neprijetna. Za Koroščevo glasilo bi bilo zato boljše, da bi manj pisalo o korupciji.

+ **Klerikalno barabstvo.** Te dni ponoči so namazali klerikalci z blatom Sokolski dom v Gorenji vasi v Poljanski dolini. Vprašali bi te lopove, če je to početje katoliško? Župnik Braje, ki rad politizira, naj rajše uči svoje vernike manir in dostojnosti. Kakor se sumi, so dom namazali neki navdušeni znani Orli. Lepo seme se vzgaja v čukovskih društvihi res!

Novosti

* **Koliko se je podpisalo državnega posojila v Sloveniji.** Kolikor se je moglo doslej ugotoviti, se je podpisalo od zasebnikov v Sloveniji 34.328.050 dinarjev državnega posojila.

* **Ljubljanski župan potrjen.** Ministrski svet je potrdil dr. Periča za ljubljanskega župana.

* **Pozor, obrtna društva in zadrage!** Slovensko obrtno društvo v Mariboru pozivlja vsa bratska društva in zadrage bivše Štajerske, da mu pošljejo v njihovem lastnem in v interesu vsega obrtništva svoje naslove, ker bo odslej naprej vodilo evidenco o vseh važnih naredbah in zadevah, tikajočih se vsega obrtništva.

* **Za štiri mesece suspendiran je znani ljubljanski svoječasni klerikalni vodja, Šusteršičev oproda, odvetnik dr. Pegan zaradi denuncijacij narodnih ljudi.**

* **Stroške za vzdrževanje ruskih beguncev, ki jih je imela naša država in ki znašajo doslej okrog 30 milijonov francoskih frankov, nam povrne francoska vlada.**

* **Zadnji ostanki črnogorske vlade v Rimu.** »Črnogorska vlada«, ki je imela svoj sedež v Rimu, se je razšla. Posamezni člani te vlade so osnovali takozvani »Črnogorski borbene komite za pravice Črne gore« in bodo rovarili še naprej. Te dni zapusti več sto Črnogorcev Italijo in se vrne v domovino, ker jim je jugoslovska vlada zagotovila, da se jim nič ne zgodi.

* **Fašistovski napad na poslanca iz zasedenega ozemlja.** V Rimu so do krvi brez povoda pretepli fašisti dr. Karla Podgornika, ki je bil, kakor znano, izvoljen na zasedenem ozemlju kot poslanec v rimski parlament. Rana, ki so jo živinski fašisti prizadejali dr. Podgorniku, je precej težka. Iz Italije čujemo res samo takšne stvari. Mora pa že biti lepo v deželi pobojev, požigov in roparskih napadov.

* **Iz ruskega ujetništva se je vrnil te dni ljubljancev Anton Ravnihar.** Tri leta ni bilo nobenega glasu od njega, tako da so svojci že mislili, da ga ne bodo videli več. Kakor pripoveduje, se nahaja v Rusiji še mnogo Slovencev.

* **Francoski aeroplan nad našim teritorijem.** Francoski poslanik je ministristvo vnanjih zadev v Beogradu obvestil, da bo te dni plovil nad našim teritorijem francoski zrakoplov, ki pride iz Pariza ter je namenjen v Carigrad.

* **Od italijanskih financarjev nevarno obstreljen.** Lorenc Debelak, posestnik iz Koprivnika v Bohinju, bi moral dne 1. novembra oditi k vojakom. Vsled tega je šel čez demarkacijsko črto komaj 300 korakov od meje daleč k sestri v Laniše, da se od nje poslovil. Nazaj grede, dobrih 4 do 5 korakov pred lastno hišo, počijo strelji, ki so jih oddali financarji, stoječi ob meji. En strel je zadel Debelaka v trebuh. Financarji so ga pustili ležati na licu mesta in se niso več zmenili zanj. Pozno ponoči so ga našli ljudje nezavestnega, opozorili so orožniško stanico v Savodnjah. Orožništvo ga je za prvo silo obvezalo, nato pa odredilo, da se ranjenec prepelje v bolnico. Poškodba je smrtonovarna.

* **Jesenska suša.** Že dolgo vrsto let ni bilo v jeseni take suše, kot je letos. To ima tudi težke gospodarske posledice. Iz nekaterih krajev morajo prebivalci ure daleč hoditi po vodo. Mnogo mlinov je popolnoma ustavilo obrate vsled nizkega stanja rek in večjih potokov. Mariborska okolica dobiva vodo iz Drave, ki je na nekaterih mestih tako nizka, da jo morejo tudi otroci prebrestiti. Vsled suše je poginilo tudi mnogo rib.

* **Stavka mizarov delavcev v Mariboru,** ki je trajala precej časa, je končana. Delavci so se končno zadovoljili z 20odstotnim poviškom mezd.

* **Strašna nesreča v Cirkovcih pri Pragerskem.** Pred par dnevi se je zgodila v Cirkovcih pri Pragerskem strašna nesreča vsled eksplozije topovske kroglice. Dva dni poprej je imelo vojaštvo iz Slovenske Bistrice na cirkovskih pašnikih vaje, od katerih je ostala tam ena kroglica še cela. Na pašnik so prišli usodnega dne trije učenci ljudske šole Anton Unuk, Ivan Celan in Belca, našli neeksplozirano kroglo ter pričeli s kamni tolči po kapsliju, ne vedoč za nevarnost in opasnost tega početja. Dečki so imeli z razbijanjem kroglice veselje — nenadoma pa je nastal strašen pok. Kroglica je eksplodirala. Ko so čuli ljudje eksplozijo in strašno kricanje, so poleteli na lice mesta ter našli strašen prizor: Belca je ležal mrtev z razmesarjenimi in preluknjanimi prsi; Belan je ležal nezavesten z veliko luknjo v čelu ter z zmečkanimi in močno polomljenimi rokami in nogami, vendar pa je še dihal, toda ne dolgo, umrl je že po preteku pol ure; tretji Unuk je bil še živ, imel je pa trebuh tako razparan, da so mu izstopila čreva, na nogah je imel odtrgane cele kose mesa, kosti pa na več mestih zlomljene, izgubil je tudi eno oko. Strašno pretvojenega dečka so skušali prenesti in spraviti v bolnico, vendar pa je umrl, predno so ga prenesli v bolnico.

* **Ponesrečen kolesar.** Stefan Jerko iz Černuče je na cesti karamboliral z nekim drugim kolesarjem. Padel je pri tem s kolesa tako nesrečno, da si je zlomil desno roko.

* **Pobegnil je iz zaporov celjskega okrožnega sodišča** zlatarski delavec Klagler, o katerem smo poročali, da je pred kratkim skušal izvršiti roparski umor nad natatarskim vajencem Koncem.

* **Vol ga je podrl na tla.** Ignacij Kikelj, posestnik iz Doba pri Litiji, je gnal vola na semenj. Med potom se je en vol zagнал v Kiklja in ga podrl na tla. Pri padcu si je poškodoval desno roko.

* **Velik požar v Žužemberku.** V selu Bulici pri Žužemberku je dne 13. oktobra ob petih zjutraj izbruhnil požar, ki je uničil vso vas. Ostale so samo tri hiše, ki stoje na kraju sela. Ker vsled suše v vodnjakih ni vode, je bila rešilna akcija seveda brez uspeha. Deloma so gasili z vinom. Požar se je videl daleč naokoli ter so prihiteli prebivalci sosednjih vasi na pomoč. Reševali so živino in obleko. Na pomoč je prihitel tudi župnik dr. Erdelji, ki je pri gasilnem delu zadobil težke opekline in so ga morali prepeljati v bolnico usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu.

BEDASTA LIZA.
(Litvinska pravljica.)

Nekoč je živel kmet, ki je imel lepo, a zelo neumno ženo. Ko ga nekoč ni bilo doma, je prišel popotnik in jo prosil za južino. Žena mu je dala zeljnate juhe, pri tem pa je vzdihovala, da ze-

lje ni dobro. Žena je mislila s tem zeljnate glave, mož pa je menil, da je govor o juhi, zato je dejal: «Masti ji manjka!»

Ko je potnik odšel, se je podala žena v srambo, vzela slanino, jo narezala na kose in jih položila na zeljnate glave v vrtu, misleč, da bo potem zelje bolj okusno. Ko je sosedov pes zavohal slanino, je priletel in jo pričel jesti. Kmetica pa se je razjezila, ujela psa, vlekla ga v klet, privezala ga za čep vinskega soda in ga neusmiljeno tepla. Pes je cvilil, se pulil, iztrgal čep in zbežal z njim in z vrvjo vred.

Kaj sedaj? Neumna Liza je letela za psom in mu vzela z velikim trudom čep. Ko se je vrnila v klet, je izteklo že vse vino. Tu se je spomnila, da ima v srambi mero lepe pšenične moke. Letela je ponjo in jo potresla po tleh, da je mokroto na ta način posušila. Ko se je kmet vrnil, ni našel več ne slanine, ne vina in moke.

Drugokrat pa mu je ravno neumnost njegove žene pomagala iz škrincev. Zgodilo se je, da je našel kmet na grofovem polju zaklad. Kljub temu, da je zapovedal svoji ženi najstrožje, naj molči, je vse izklepetala, tako da je izvedel tudi grof za novico. Zato je poklical kmeta in zahteval, naj mu izroči zaklad. Ta pa je dejal, da ne ve ničesar o kakem zakladu. «Ne laži!» mu je dejal. «Tvoja žena je vse povedala! Pridi jutri in pripelji ženo s seboj!»

Kmet je odšel ves potr in razmišljal spotoma, kako bi se izvil. Ko je prišel domov, je dejal Lizi: «Velika vojna je v deželi, sovražnik bo prišel že jutri k nam, najbolje, da se skriješ. Jaz bom bežal v gozd, ti se pa skrij v jami za hišo. Kakor hitro bodo pa sovražniki odšli, pridem pote.» Rečeno, storjeno. Neumna Liza se je skrila v jamo, kmet jo je pokril s kravjo kožo in potrosil nanjo žito. Nato so prišle kokoši, race in gosi in pričele zobati žito. Hodile in kobacale so po koži ter se prepirale za zrna in klica: ga, ga!

«Kako strašna vojna divja tu zgoraj,» si je mislila neumna Liza, «kako dobro je, da sem se skrila!»

Pozno na večer je prišel kmet in vliil na kožo gorke vode, ki je tekla skozi luknjice na Lizo. Ko je ta začutila vodo, si je mislila: «Hvala Bogu, da spet enkrat dežuje! Bila je suša že predolgo!»

Drugo jutro je prišel kmet zopet, odkril jamo in pomagal ženi iz nje. «Vojne ni več, moja golobica. Zdaj bova šla v graščino; opravke imam tam.»

Nista prišla daleč, ko sta zaslišala iz nekega skednja žalostno bleketanje nekega jagnjeta.

«Ljubi moj mož, kdo je, ki tu tako zdihuje?» je vprašala Lizika.

«Ne moti naju s tem,» je odvrnil kmet, »tam tolčejo vrage našega grofa.»

Ko sta prišla v graščino, so ju peljali pred gospoda. Ta je vprašal neumno Lizo: «Ali je dobil vaš mož zaklad?» — «Gotovo ga je dobil,» je odvrnila žena. «Kdaj ga je dobil?» je vprašal grof dalje. «Ne dolgo pred začetkom ga-ga-vojne,» je bil odgovor Lize.

«Ne govori neumnost!» je dejal grof, «kdaj je pa bila vojna?»

«Ob času, ko je padal topel dež,» je dejala žena.

«Topel dež? Že šest tednov nismo dobili niti kapljice dežja.»

«Mogoče ne veste, milostljivi gospod, radi tega nič o gorkem dežju, ker so vas ravno takrat vrage topli na skednju,» je dejala neumna Liza.

Tu pa se je grof razjezil in zapodil moža in ženo domu. Kmetu je tako neumnost žene pomagala, da je obdržal zaklad.

Razno

× **Do 33 let ni videl ženske.** Američka je zares čudežna dežela, v kateri ni nič nemogoče. Mladi posestnik na samem Tracy Gillis je bil star 33 let, ko je prvokrat v svojem življenju videl žensko. Njegov oče je bil baje užaljen, ker ga je žena takoj po porodu sina zapustila in pobegnila. Zaraditega je hotel svojega sina obvarovati pred tem zapeljivim spolom ter ga je oddelil od ostalega sveta, tako da je bil star že 33 let, ne da bi bil še videl kako žensko. Tedaj pa je oče umrl in sin je podedoval vse premoženje. Tracy je nabasal svojo denarnico ter se napotil v mesto Omaha. Tu je doživel marsikako iznenadenje. Videl je železnico, avtomobile, trgovine, tovarne in še marsikaj dosedaj neznanega, a najbolj se je čudil, ko je zagledal žensko, o kateri dosedaj na samotnem prostoru ni nikoli nič slišal in je nikoli ni videl. Takoj se je natančneje spoznal s to «zverino» ter že po kratkem času sklenil, da se oženi. Narava pač vedno najde svojo pot!

× **Moč ženskih las.** Zdrav ženski las vzdrži ali vzdigne težo 178 gramov. Človeška glava ima približno 38.000 las, to bi bila torej sila, ki bi dvignila več kakor sto stotov. Pa ne samo ženski las, tudi moški las je močan in je bilo nekdanj močno lasišče znak moči in zdravja. Samson je bil močan, dokler si ni dal postriči svojih obilnih las. Starec izgublja lase in moč življenja. Nekdanj so učitelji marljivo poizkušali, ako drže lase učencev, hudobne mačehe in pijani možje ne vlečejo samo v pravljici svoje pastorkice in žene za lase. Roparji pri divjih narodih vlačijo uropane ženske kar za kito za seboj, kar bi seveda ne mogli narediti pri vsaki moderni ženski, ker bi privlekli domov čisto samo kupljeno kito. Jako močne vrvi se spleto lahko iz ženskih kit. Indijski knez Gaura je bil po zvijači ujet od Angležev, z njim so bile ujete njegove žene. Njegova vojska se je nahajala štiri ure hoda od njega in je čakala njegovega prihoda in povelj, Angleži pa so se pripravljali, da jo iznenadijo in ugonobe. Gaurave žene so našle izhod. Odrezale so si lase in spletle so dolg vrv, po kateri se je spustil knez iz višine svojega zopora na plan, od koder je prišel neopažen do svoje vojske, ki se je vzdignila urno in je presenetila Angleže.

× **Uživanje soli in bolezni.** Pogosto uživanje slanega mesa in presoljenih jedi dovaja krvi preveč jedkih snovi. Mornarji, ki se hranijo na visokem morju samo s slanim mesom, dobe skorbut; ljudje na kopnem, ki uživajo preveč soli, dobe razne kožne in druge bolezni. Po mnenju zdravnikov je preslana jed tudi vzrok raka. Braithwaithe trdi, da obole židje le redkoma na raku. Deloval je deset let v židovskih bolnišnici na Angleškem, a v vseh teh letih ni imel nobenega slučaja raka; razlagal si je to z razliko, ki obstoji med židi in med kristjani glede hrane. Židje ne jedo močno posoljenega suhega svinjskega mesa in belijo z gosjo mastjo in z maslom. Sicer je trdil neki angleški profesor, da je prešič edina žival, ki ni podvržena raku, vendar postane njegovo meso škodljivo, kadar je močno osoljeno. Londonska okolica je baje pravo gnezdo za raka. Bolezen dobé pa le premožni, ki uživajo večkrat na dan šunko in posoljeno meso; ubožni okoličani, ki si ne morejo privoščiti tega, ne poznajo te bolezni. Divji narodi, ki ne uživajo soli, baje ne obole na raku. V londonskem zverinjaku so dajali afrikanskemu povodnemu konju dosti soli, vsled česar je dobila žival raka in je poginila. Preveč soli ni ne za človeka, ne za žival.

× **Otrok z dvema glavama.** V kliniki ameriškega mesta Paterson se je rodil otrok z dvema glavama in s tremi nogami. Glavi novorojenca sta zrasli iz enega trupla. Roke in noge so pravilne. Na eni strani trupla se nahajata dve nogi, na drugi pa ena v normalni dolgosti z desetimi prsti. Zdravniki si niso na jasnem, ali gre v tem slučaju za dve telesi ali za enega z dvojnimi udi. Samo v tem so si edini, da je taj pomoti narave odmerjena le kratka doba življenja.

× **Staroslovanski grad v Devinu.** Devin ali Theben je po mnenju čeških učenjakov staroslovanski grad, kjer so baje gospodarili knezi Rastislav in Svatopluk. S prvimi izkopavanji je pričel inženjer Červinka leta 1913. Vsled svetovne vojne se je z izkopavanji prenehalo, takoj po razsulu Avstro-Ogrske pa se je z delom zopet pričelo. Našli so okostnjake in predmete, stare vsaj 2000 let. Te dni se je ustanovil konzorcij, ki bo s pomočjo vlade na znanstveni podlagi nadaljeval raziskovanja.

× **Zagoneten roparski umor.** V Žicah pri Konjicah se je izvršil te dni roparski umor. Kneza Windischgrätza lovec g. Sever se je vračal zvečer domov v Spitalič in bil v Žicah zavratno umorjen. Napadalec mu je zadal tri udarce po glavi s težkim kladivom, mu prerezal vrat in ga vlek v jarek, kjer ga je oropal. Umor se je izvršil na cesti, ki je navadno obljudena, kar je še bolj zagonetno. Nekateri trdijo, da je umor iz maščevalnosti, najbrž bo pa predizen roparski napad. Nesrečnež zapušča ženo in štiri otroke. O morilecu ni še sledu, vendar je upati, da ga bodo oblasti kmalu izsledile.

Ženski kotiček

Koliko jajc izleže kokoš? Kokoš ima v sebi okoli 600 jajčec, katera se ob primerni hrani lahko razvijejo. Od teh izleže v prvem letu, kadar začne nesti, 200, v drugem in tretjem okoli 135, v četrtem 114; v naslednjih štirih letih se zmanjša vsako leto število izleženih jajc za 20 in v devetem letu izleže v najboljšem slučaju kokoš le še 10 jajc. Kdor torej noče zastoj rediti perjadi, naj gleda, da ne redi nobene kokoši, ki je stara že nad štiri leta, posebno še, če ni kokoš izredno dragega in redkega plemena, katere jajca se rabijo potem za valjenje.

Kokoši naj se ne hranijo s kavino goščo ali pa s plesnivim kruhom, ker od kavine gošče dobi jajce neprijeten okus, od plesnivega kruha pa obole kokoši za kroničnim želodčnim katarom, kateri pomori največ perjadi.

Prodajam 12.000 do 15.000 kg lepega SENA
Več se poizve pri lastniku JOŽE KOŠIRJU, GOJZD, pošta TRŽIČ, Gorenjsko. — Na pismo vprašanje se ozira samo, če se priloži 46 znakma za odgovor. 2-1

Varčna gospodinja rabi edinole
GAZELA MILO
ki je najboljša in najcenejša!

Delniška glavnicai K 30.000.000 **Jadranska banka :: Podružnica Ljubljana** **Rezerve: okrog K 10.000.000**

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metkovič, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Sprejema: Vloge na knjižice. — Vloge na tekoči in žiro-račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja: Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predjmes: na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema: Borzna naročila in jih izvršuje najkvalitetneje.

Brzjavni naslov: Jadranska.

Telefon št. 257.